

Tjänsteutlåtande

Näringsliv-och utvecklingsavdelningen

Till Kommunstyrelsen

Datum 2023-01-09

Dnr KS 2022/0159

Återrapportering av budgetuppdrag nr 29 i budget 2022 - Utredning om möjligheten att införa frivilliga, slumpvisa drogtester på kommunens högstadieskolor och gymnasium

Sammanfattning

I budget 2022 gavs ett uppdrag till Kommunstyrelsen att utreda möjligheten att införa frivilliga, slumpvisa drogtester på kommunens högstadieskolor och gymnasium.

Att genomföra frivilliga slumpvisa drogtester på skolor är en fråga som diskuterats i flera kommuner under senare år. Enligt svensk lagstiftning finns inga hinder för att genomföra frivilliga, slumpmässiga urintester, men det ställer mycket höga krav på faktiskt frivillighet. Det finns idag inte ett vetenskapligt stöd för att slumpvis drogtestning påverkar droganvändning.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

Notera utredningen om möjligheten att införa frivilliga, slumpvisa drogtester på kommunens högstadieskolor och gymnasium.

Bakgrund

I budget för 2022 lyftes betydelsen av trygghetsskapande åtgärder. Drogproblematiken har under senare år varit ett aktuellt område för kommunen, där flera samordnade insatser har genomförts, både främjande och förebyggande och den senaste bedömningen är att problemet har minskat något. Kommunens ambition är dock större än så. Kommunstyrelsen fick därför i uppdrag att, i samarbete med berörda utskott och nämnder, utreda möjligheten att införa frivilliga, slumpvisa drogtester på kommunens högstadieskolor och gymnasium med målet om en drogfri skola. Vid

Tjänsteutlåtande

eventuella genomförande av drogtester i kommunens skolor ska utvärdering ske, både utifrån testernas effekter, men även utifrån upplevelsen, då det är viktigt att den personliga integriteten för eleverna värnas.

Frågan om frivilliga, slumpvisa drogtester i skolan har debatterats flitigt under senare år. *Skolinspektionen* är kritisk till frivilliga slumpvisa drogtester då det finns få studier som har undersökt om slumpvisa drogtester i skolan har en positiv effekt på ungas drogvanor. De få studier som genomförts visar inte på någon sådan effekt. Skolinspektionen menar även att slumpvisa drogtester kan upplevas integritetskränkande för elever och att frivilligheten kan ifrågasättas.

Justitieombudsmannen, JO, har yttrat sig i frågan och menar att om det slumpmässiga urinprovet genomförs frivilligt finns det inget hinder i lagen att genomföra dessa, men att det är skolans ansvar att säkerställa att urinproverna verkligen sker frivilligt. Frågan har prövats rättsligt där förvaltningsrätten gått på JO:s linje och framhäver att det inte finns några lagmässiga hinder för slumpvisa drogtester i skolan om frivilligheten kan garanteras.

I *skollagen* och *läroplanen* framkommer att skolan har ett ansvar att arbeta förebyggande med ANDT-frågor. Det drogförebyggande arbetet i Österåkers kommun ska grundas i evidens och vetenskaplig kunskap. Frivilliga drogtester i skolan har i dagsläget ingen evidens och kan upplevas som integritetskränkande av elever.

Förvaltningens slutsatser

Det finns i dagsläget inte evidens för att frivilliga drogtester skulle ge en positiv effekt i det drogförebyggande arbetet. I den av Kommunfullmäktige nyligen antagna ”Strategi för verksamhetsutveckling i Österåkers kommun” betonas vikten av att kommunen har fokus på fakta (spår 5). Österåkers kommun ska därför arbeta utifrån evidens och beprövad vetenskap i det drogförebyggande arbetet, så långt det är möjligt. Kommunens insatser ska även vara så kostnadseffektiva som möjligt.

Utredningen har tagits fram av Trygg i Österåker och beretts i kommunens sociala preventionsgrupp, där tjänstemän ingår från samtliga berörda förvaltningar, samt med dåvarande produktionsförvaltningens skolledning och elevhälsochef.

Bilagor

Utredning om möjligheten att införa frivilliga, slumpvisa drogtester på kommunens högstadieskolor och gymnasium

Tjänsteutlåtande

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Kristina Eineborg
Näringsliv- och utvecklingsdirektör

Ulf Palmgren
Säkerhetschef

Digitala Signaturer